

USTAV
Islamske vjerske zajednice u FNRJ
iz 1947. godine

OPŠTE ODREDBE

Čl. 1

Pripadnici Islamske vjerske zajednice u Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji sačinjavaju jedinstvenu vjersku zajednicu.

Čl. 2

Cilj je Islamske vjerske zajednice da čuva i razvija vjerski život među pripadnicima Islama.

Islamska vjerska zajednica postizava svoj cilj:

- 1) naučavanjem islamske vjere;
- 2) staranjem o vjerskom i vjersko-moralnom vaspitanju pripadnika Islamske vjerske zajednice;
- 3) održavanjem vjerskih predavanja (vazova);
- 4) izdavanjem i širenjem vjersko-moralnih knjiga i časopisa;
- 5) osnivanjem i održavanjem džamija, vjerskih škola i drugih vjerskih, vjersko-prosvjetnih i humanih ustanova;
- 6) spremanjem vjerskih službenika i vjersko-prosvjetnih nastavnika;
- 7) svakom drugom djelatnošću, koja ide za vjerskim i vjersko-moralnim uzdizanjem pripadnika Islamske vjerske zajednice u duhu Islama.

Čl. 3

Islamska vjerska zajednica javno ispovijeda i uči svoju vjeru, javno vrši vjerske dužnosti i samostalno upravlja i uređuje svoje vjerske, vjersko-prosvjetne i vakufsko-imovinske poslove.

Čl. 4

Islamska vjerska zajednica upravlja se po propisima Islama, po odredbama ovoga Ustava i drugim na osnovu Ustava izdatim propisima u granicama Ustava Federativne Narodne Republike Jugoslavije.

Čl. 5

Islamska vjerska zajednica, njeni organi i ustanove, svaki pojedini vakuf i Centralna vakufska zaklada, kao pravna lica, drže i stiču pokretna i nepokretna dobra i vrše sva prava, koja proizlaze iz svojstva pravnog lica.

Čl. 6

Svako fizičko i pravno lice može u duhu šeriata osnivati vakufe. Odluku o primanju uvakufljenja donosi nadležni organ Islamske vjerske zajednice.

Čl. 7

Odredbe vakufnama moraju se po propisima šeriata izvršavati.

U slučaju kad vakufnama ili pojedine njene odredbe više ne služe ciljevima Islamske vjerske zajednice, zatim kad prestane svrha određena vakufnamom, Vakufski sabor donijeće odluku o upotrebi takvih vakufa u smislu šeriatskih propisa u sporazumu sa Ulema-medžlisom, odnosno s organom koji vrši njegovu funkciju. Na ovaj će se način pod istim pretpostavkama postupiti i sa vakufima bez vakufnama za koje inače važi postojeći običaj (teamuli-kadim).

Vakufnamama stečena prava na vjerske i druge službe u Islamskoj vjerskoj zajednici poštivaće se ukoliko nosioci tih prava imaju odgovarajuće kvalifikacije po propisima Islama i posebnim propisima izdanim od nadležnih organa Islamske vjerske zajednice.

Čl. 8

Nikakvo službeno mjesto ni položaj u Islamskoj vjerskoj zajednici ne može se popuniti licem koje nema za to propisane kvalifikacije.

Nijedno lice koje vrši islamsku vjersku službu ne smije obavljati poslove koji se protive njegovom vjerskom pozivu i ugledu.

Čl. 9

Vrhovno islamsko starješinstvo propisuje nošnju i druge znake vjerskih službenika.

Čl. 10

Svaki pripadnik Islamske vjerske zajednice ima pravo žalbe nadležnim višim organima protiv odluka organa Islamske vjerske zajednice, ako mu je povrijeđeno pravo ili lični interes zasnovan na ovom Ustavu ili drugim nadležno izdanim propisima.

Žalba se može podnijeti u roku od 8 dana, ukoliko posebnim propisima nije drugačije određeno.

Čl. 11

Vrhovno islamsko starješinstvo izdaje list za vjersko-prosvjetna pitanja i za objavljivanje rješenja organa Islamske vjerske zajednice. Ovakav list mogu izdavati i pojedini ulema-medžlisi, odnosno organi koji vrše njihovu funkciju.

Čl. 12

Zastava Islamske vjerske zajednice je zelena sa bijelim polumjesecom i petokrakom zvijezdom u sredini.

Vrhovno islamsko starješinstvo donosi propise o upotrebi zastave Islamske vjerske zajednice.

Čl. 13

Svi organi Islamske vjerske zajednice imaju službeni pečat. Oblik i tekst pečata propisuje Vrhovno islamsko starješinstvo.

IMOVINA ISLAMSKJE VJERSKE ZAJEDNICE

Čl. 14

Imovina Islamske vjerske zajednice sastoji se:

- 1) iz pokretnih i nepokretnih dobara, koja pripadaju njenim organima i ustanovama (vakufima, tekijama, posebnim zakladama itd.), kao i iz prihoda ovih dobara;
- 2) od doprinosa pripadnika Islamske vjerske zajednice Fondu Islamske vjerske zajednice;
- 3) od drugih fondova i njihovih prihoda;
- 4) od poklona i vasijeta;
- 5) iz prihoda od taksa za vjerske usluge;
- 6) od pomoći države;
- 7) od raznih drugih prihoda.

Čl. 15

Imovina Islamske vjerske zajednice služi isključivo njenim ciljevima i ne može se u druge svrhe upotrebljavati.

Pojedini vakufski sabori, svaki za svoje područje, propisaće način upravljanja imovinom Islamske vjerske zajednice.

Čl. 16

Vakufski sabori određuju za koje se zvanične radnje i pismena plaća taksa Islamske vjerske zajednice i u kojoj visini.

ORGANI ISLAMSKJE VJERSKE ZAJEDNICE

Čl. 17

Organi Islamske vjerske zajednice jesu: 1) džematski imam, 2) džematski odbor, 3) vakufsko povjerenstvo, 4) ulema-medžlis, 5) vakufski sabor sa saborskim odborom i vakufskom direkcijom, 6) Vrhovni vakufski sabor, 7) Vrhovno islamsko sjarješinslvo s Reis-ul-ulemom na čelu.

Vakufski sabori mogu za svoja područja samostalno određivati organizaciju i ustanovljavati one organe sa onim funkcijama i nazivima, koji prilikama u dotičnoj republici odgovaraju.

Džemat **Čl. 18**

Džemat sačinjavaju pripadnici Islamske vjerske zajednice, koji žive na jednom određenom području. Broj džemata i njihova područja određuje nadležni vakufski sabor.

Džematski imam **Čl. 19**

Džematski imam je vjerski pretstavnik džemata i vrši prvenstveno vjerske funkcije. Svoju dužnost obavlja po islamskim propisima i uputama viših vjerskih organa. On vrši imamsku dužnost u džamiji svoga džemata, održava vjersku nastavu, stara se o vjerskom vaspitanju svojih džematlija, vodi evidenciju pripadnika Islamske vjerske zajednice na svome području i vrši nadzor nad ostalim vjerskim službenicima svoga džemata, ukoliko to pravo nadzora nije pridržano za više vjerske organe.

Džematski imam obavlja vjenčanja po vjerskim propisima. Bliže odredbe o tome donosi nadležni ulema-medžlis, odnosno organ koji vrši njegovu funkciju.

Džematskog imama, koji mora imati potrebne vjerske kvalifikacije, postavlja ulema-medžlis, odnosno organ koji vrši njegovu funkciju.

Džematski odbor **Čl. 20**

Pripadnici Islamske vjerske zajednice svakog džemata biraju svoj džematski odbor.

Džematski imam je član džematskog odbora.

Džematski odbor stara se o svim pitanjima vjerskog života džemata, vrši vjersko-imovinsku upravu u džematu pod rukovodstvom vakufskog povjerenstva i brine se o svim materijalnim i drugim potrebama Islamske vjerske zajednice. O važnim pitanjima Islamske vjerske zajednice na svome području podnosi svoje mišljenje i predloge višim organima.

Vakufsko povjerenstvo **Čl. 21**

Vakufsko povjerenstvo je vjersko-prosvjetni i imovinski organ Islamske vjerske zajednice za područje dva ili više džemata.

Vakufsko povjerenstvo stara se o potrebama Islamske vjerske zajednice, rukovodi i nadzire rad džematskih odbora i o svim pitanjima, kada samo nije nadležno, podnosi svoje mišljenje i predloge višim organima.

Džematski imam u sjedištu vakufskog povjerenstva član je povjerenstva i ujedno referent za vjerske poslove.

Područja i sjedišta vakufskih povjerenstava određuje vakufski sabor.

Ulema-medžlis

Čl. 22

Ulema-medžlis je glavni organ za vjerske i vjersko-prosvjetne poslove pripadnika Islamske vjerske zajednice na svome području. Područje ulema-medžlisa podudara se s područjem vakufskog sabora.

Ulema-medžlis vrši ove poslove:

- 1) rukovodi svim vjerskim poslovima Islamske vjerske zajednice i u tom pravcu nadzire rad nižih vjerskih organa i ustanova;
- 2) daje tumačenje o pojedinim vjerskim pitanjima;
- 3) sastavlja nastavni plan za vjerske škole i tečajeve. Ovaj plan odobrava Vrhovno islamsko starješinstvo.;
- 4) propisuje kvalifikacije za vjerske službenike;
- 5) postavlja, namješta i razrješava od dužnosti vjerske službenike i vrši nad njima disciplinsku vlast;
- 6) vrši druge poslove, koji po njihovoj prirodi spadaju u njegovu nadležnost.

Ulema-medžlis se sastoji od tri do četiri člana. Ulema-medžlis donosi svoje odluke po pravilu u vijeću većinom glasova. Ako se glasovi raspolove, odlučuje glas pretsjednika.

Ustanovu ulema-medžlisa kao organa i njegove funkcije mogu u smislu čl. 17 ovoga Ustava vakufski sabori samostalno određivati.

Vakufski sabor

Čl. 23

Vakufski sabor je vrhovni uredbodavni i upravni organ Islamske vjerske zajednice na svom području.

Islamska vjerska zajednica ima četiri vakufska sabora, i to za područja:

- 1) Narodnih republika Bosne i Hercegovine, Hrvatske i Slovenije,
- 2) Narodne Republike Srbije,

- 3) Narodne Republike Makedonije,
- 4) Narodne Republike Crne Gore.

Jedno područje vakufskog sabora može se spojiti s drugim područjem po zaključku svog vakufskog sabora i pristanku vakufskog sabora onog područja s kojim se spaja. Propisi područja vakufskog sabora koji daje pristanak protežu se i na priključeno područje.

Sjedište vakufskog sabora određuje se statutom.

U nadležnost vakufskog sabora spada:

- 1) donošenje odluka u organizaciji, radu i nazivima organa Islamske vjerske zajednice na svom području;
- 2) staranje o svim potrebama Islamske vjerske zajednice i određivanju načina i direktiva za njihova ostvarenje;
- 3) odlučivanje o podizanju džamija, vjerskih škola i drugih islamskih vjerskih ustanova po saslušanju nadležnog ulema-medžlisa;
- 4) donošenje budžeta;
- 5) odobravanje budžeta i završnih računa ostalih organa i ustanova Islamske vjerske zajednice svoga područja;
- 6) uređivanje službenih odnosa svih službenika Islamske vjerske zajednice, uključivši i propise o penzijama. Za vjerske službenike potrebno je mišljenje ulema-medžlisa, odnosno organa koji vrši njegovu funkciju;
- 7) vršenje disciplinske vlasti nad organima i službenicima Islamske vjerske zajednice, ukoliko to ovim Ustavom nije ostavljeno u nadležnost drugim organima;
- 8) odlučivanje o kupovanju dobara, o prodaji, o zamjeni i opterećenju pokretne i nepokretne vakufske imovine;
- 9) obavljanje ostalih poslova, koji su mu ovim Ustavom ili drugim propisima stavljeni u nadležnost;
- 10) odluke vakufskih sabora ne mogu biti u suprotnosti sa odredbama ovoga Ustava u pogledu opštih odredaba, Vrhovnog islamskog starješinstva i Vrhovnog vakufskog sabora.

Saborski odbor

Čl. 24

Saborski odbor je organ Vakufskog sabora, koji vakufski sabor bira iz svoje sredine.

Nadležnost saborskog odbora u okviru opšte nadležnosti Sabora propisuje se statutom.

Vakufska direkcija

Čl. 25

Vakufska direkcija je izvršni i tehnički organ vakufskog sabora i saborskog odbora.

Vakufskog direktora postavlja vakufski sabor.

Izbor organa

Čl. 26

Biračko pravo (aktivno i pasivno) za izbor članova džematskih odbora, vakufskih povjerenstava i vakufskih sabora ima svaki pripadnik i pripadnica Islamske vjerske zajednice koji su navršili 18 godina života, ukoliko nisu pod starateljstvom ili nisu izgubili građansku čast na osnovu osude.

Izbor se vrši neposredno i tajnim glasanjem.

Jedna trećina članova vakufskog sabora po mogućnosti treba imati teološku spremu.

Mandat članova džematskih odbora, vakufskih povjerenstava i vakufskih sabora traje četiri godine.

Predsjednika i članove ulema-medžlisa bira vakufski sabor.

Za člana ulema-medžlisa po mogućnosti treba biti izabrano lice osposobljeno za vjersku funkciju i dostojno ovog položaja po svojoj vjerskoj, moralnoj i građanskoj ispravnosti.

Upraznjeno mjesto člana ulema-medžlisa mora se popuniti u roku od dva mjeseca.

Bliže odredbe o načinu izbora i sastava ovih organa propisuje vakufski sabor statutom.

Vrhovno islamsko starješinstvo

Čl. 27

Vrhovno islamsko starješinstvo jest vrhovni vjerski organ svih pripadnika Islamske vjerske zajednice u Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji, a sastoji se od Reis-ul-uleme i po jednog člana sa područja svakog Vakufskog sabora.

Reis-ul-ulemu i članove Vrhovnog islamskog starješinstva bira Vrhovni vakufski sabor.

Za Reis-ul-ulemu i člana Vrhovnog islamskog starješinstva može biti izabrano lice koje po mogućnosti treba da ima visoko vjersko obrazovanje i koje je u vjersko-moralnom pogledu i po građanskoj ispravnosti dostojno ovog položaja.

Vrhovni vakufski sabor izabire zamjenika Reis-ul-uleme između članova Vrhovnog islamskog starješinstva.

Kad se uprazni mjesto Reis-ul-uleme ili kojeg člana Vrhovnog islamskog starješinstva, novi izbor mora se izvršiti u roku od dva mjeseca.

Čl. 28

Vrhovno islamsko starješinstvo, koje pretstavlja vjersko jedinstvo pripadnika Islamske vjerske zajednice u Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji, vrši ove poslove:

- 1) određuje glavne smjernice vjerskog života na čitavom području Federativne Narodne Republike Jugoslavije i vrši opšti nadzor;
- 2) daje obavezna tumačenja u vjerskim pitanjima;
- 3) odlučuje o sukobima nadležnosti i načelnim razilaženjima između pojedinih ulema-medžlisa;
- 4) stara se o Visokoj vjerskoj školi i u sporazumu sa Vrhovnim vakufskim saborom određuje joj nastavni plan;
- 5) postavlja nastavnike Visoke vjerske škole;
- 6) stavlja predloge Vrhovnom vakufskom saboru u pogledu donošenja propisa o službeničkim odnosima službenika Vrhovnog islamskog starješinstva;
- 7) postavlja službenike Vrhovnog islamskog starješinstva i vrši nad njima disciplinsku vlast;
- 8) odlučuje po žalbama protiv odluka vjerskih organa u posljednjoj instanciji.

Vrhovno islamsko starješinstvo donosi odluke po pravilu u vijeću većinom glasova. Za slučaj da se ne postigne većina, odlučuje glas Reis-ul-uleme.

Sjedište Vrhovnog islamskog starješinstva je u Sarajevu ili u drugom mjestu, koje odredi Vrhovni vakufski sabor.

Reis-ul-ulema

Čl. 29

Reis-ul-ulema stoji na čelu Vrhovnog islamskog starješinstva i vrhovni je vjerski predstavnik pripadnika Islamske vjerske zajednice u Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji.

Kad je Reis-ul-ulema spriječen u vršenju poslova, zastupa ga zamjenik.

U slučaju upražnjenja mjesta Reis-ul-uleme zamjenik vrši dužnost Reis-ul-uleme do novog izbora.

Reis-ul-ulema izdaje ovlaštenja za vršenje vjerskih poslova članovima Ulema-medžlisa.

Vrhovni vakufski sabor

Čl. 30

Vrhovni vakufski sabor sastoji se od pretstavnika svih vakufskih sabora, koje vakufski sabori izabiru iz svoje sredine. Na svakih započelih sto hiljada pripadnika Islamske vjerske zajednice dolazi po jedan član Vrhovnog vakufskog sabora.

Najmanje jedna trećina članova Vrhovnog vakufskog sabora po mogućnosti treba imati teološku spremu.

Čl. 31

U nadležnost Vrhovnog vakufskog sabora spada:

- 1) izbor Reis-ul-uleme i članova Vrhovnog islamskog starješinsiva;
- 2) izdavanje ovlaštenja Reis-ul-ulemi za vršenje vjerskih poslova (menšura);
- 3) donošenje budžeta i odobravanje završnog računa za zajedničke organe Islamske vjerske zajednice i Visoku vjersku školu;
- 4) dopuna i izmjena Ustava Islamske vjerske zajednice;
- 5) vršenje disciplinske vlasti nad članovima Vrhovnog islamskog starješinstva;
- 6) vršenje nadzora nad tačnim ispunjavanjem ovoga Ustava.

Čl. 32

Vrhovni vakufski sabor sastaje se u redovno zasjedanje najmanje jedanput godišnje u sjedištu Vrhovnog islamskog starješinsiva. Pretsjednik saziva Vrhovni vakufski sabor u vanredno zasjedanje, kada se za to ukaže potreba ili na pismeno obrazložen zahtjev najmanje jedne trećine njegovih članova.

Članovi Vrhovnog vakufskog sabora izabiru na svom prvom zasjedanju pretsjednika, potpretsjednika i sekretara.

Mandat članova Vrhovnog vakufskog sabora traje dok novoizabrani vakufski sabori ne odrede nove članove. Izbor novih članova izvršiće pojedini vakufski sabori na prvome svom zasjedanju.

Vrhovni vakufski sabor donosi punovažne odluke u prisutnosti najmanje dvije trećine članova većinom glasova. Za izbor Reis-ul-uleme, zatim za dopunu i izmjenu Ustava potrebna je prisutnost najmanje tri četvrtine članova i većina od najmanje dvije trećine.

Izbor Reis-ul-uleme i članova Vrhovnog islamskog starješinstva propisaće Vrhovni vakufski sabor posebnim pravilnikom.

Predlog za dopunu i promjenu Ustava može staviti jedna trećina članova Vrhovnog vakufskog sabora, Vrhovno islamsko starješinstvo ili pojedini vakufski sabor. Kad predlog ne stavlja Vrhovno islamsko starješinstvo, Vrhovni vakufski sabor donosi odluku, pošto pribavi mišljenje Vrhovnog islamskog starješinstva.

Čl. 33

Budžetske rashode Vrhovnog islamskog starješinstva, Vrhovnog vakufskog sabora i drugih zajedničkih ustanova podmiruju vakufski sabori srazmjerno broju pripadnika Islamske vjerske zajednice u njihovom području. Bliže propise o ovom donosi Vrhovni vakufski sabor.

Budžetska godina traje od 1. januara do 31. decembra, a računska dva mjeseca duže.

OPOZIVANJE ORGANA ISLAMSKE VJERSKE ZAJEDNICE

Čl. 34

Članovi Vrhovnog islamskog starješinstva i Ulema-medžlisa mogu biti opozvani sa svoje dužnosti kad se utvrdi da je njihovo držanje i rad u suprotnosti s propisima Islama ili kad se utvrdi da su svoj položaj zloupotrebili na štetu interesa otadžbine. Odluku o tome donosi njihovo izborno tijelo.

VJERSKE ŠKOLE

Čl. 35

Radi poučavanja u vjeri i šeriatsko-teološkog obrazovanja svojih članova Islamska vjerska zajednica ima svoje vjerske škole: niže, srednje i Visoku vjersku školu.

Visoka vjerska škola je najviši vjerski zavod, u kojem slušaoci dobivaju šeriatsko-teološku spremu. Troškovi izdržavanja ovoga zavoda padaju na teret vakufskih sabora srazmjerno broju pripadnika Islamske vjerske zajednice njihovog područja.

Srednje i niže vjerske škole izdržavaju se na trošak pojedinih Vakufskih sabora.

Propise o ustrojstvu, radu i nastavnom planu Visoke vjerske škole donosi Vrhovni vakufski sabor u saglasnosti s Vrhovnim islamskim starješinstvom, a o ustrojstvu i radu ostalih vjerskih škola, njihovi vakufski sabori u sporazumu s ulema-medžlisom, odnosno organom koji vrši njegovu funkciju.

PRELAZNE ODREDBE

Čl. 36

Organi Islamske vjerske zajednice izdaju u okviru svoje nadležnosti pravilnike, poslovnike i uputstva za izvršenje ovoga Ustava i statuta.

Čl. 37

U slučaju da na nekom području nije obrazovan vakufski sabor, odluku o prisajedinjenju u smislu čl. 25 može donijeti većina džematskih odbora ili drugih odgovarajućih tijela Islamske vjerske zajednice toga područja.

Čl 38

Ovaj Ustav stupa na snagu na dan kada ga usvoji Vrhovni vakufski sabor.

* Ovaj ustav je usvojio Vrhovni vakufski sabor u Sarajevu na sjednici od 26. augusta 1947. godine.